Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 8 (90) | Vilnius 1939 m. sausio 19 d. (ketvirtadienis) | Antri metai

KAS ĮSPĖS ŠITĄ MĮSLĘ?

Vienam kitam gal jau ir nusibodo nuolat laikraščiuose skaityti įvairias politines žinias ir straipsnius. Tačiau šiuo metu politinis gyvenimas labai smarkiai veržiasi priekin, visa kita nustelbdamas. Žmonės spaudoje pirmučiausia ieško politinio gyvenimo naujienų. Visi ir visur tik apie politiką ir kalba, lyg kitos temos neturėtų.

Ir iš tikro dėl to stebėtis nereikia, nes gyvename didelio politinio įtempimo laikotarpį, kuris dar nežinia kuo pasibaigs. Tai yra tiesiog niekieno neįspėjama mįslė, dėl kurios visi politikai ir šiaip atsakingi valstybių gyvenimo tvarkytojai džiovina galvas.

Tiesa, politikai, žinodami daugelį paslapčių, kurių nežino eiliniai gyventojai, galėtų šį tą atspėti, numatyti. Bet atrodo, kad nieko neišeina, jei nuolat politikai vieni pas kitus važinėja, vieni kitus klausinėdami, bet mažai ką sužino. Šia proga tenka suminėti nustojusi jai skirtos reikšmės Tautų Sąjunga, iš kurios dabar dažnas mėgsta pasijuokti. Bet aiškėja, kad kai buvo Tautų Sąjunga, vis dėlto buvo geriausia proga politikams pasikalbėti, pasiderėti betarpiškai, visiems į vieną vietą suvažiavus. Dabar daroma kitaip, ir užuot porą trejetą kartų nuvykę į Ženevą, politikai beveik neišlipa iš vagonų, vieni pas kitus važinėdami, nors kartais ir nelabai maloniosna viešnagėsna. Tiesa, ir Tautų Sąjungai dar veikiant daugelio paslapčių nežinojome, bet tada Europa buvo daug tikresnė dėl savo ateities, negu dabar, kada prieš mus stovi nepermatoma tamsuma, didelė mįslė.

Seniau mažosios valstybės nors formaliai imant turėdavo balsą, pasakydavo savo nuomonę, kuri plačiai pasklisdavo visame pasaulyje. Dabar kalba ir daro tik didžvalstybių vairuotojai, tik jų kalbos yra laukiamos, nekantraujama, ką jie pasakys. Štai, pavyzdžiui, šio mėn. 30 dieną būsiąs sušauktas Vokietijos hitlerininkų partijos parlamentas, kuris susirinks išklausyti Hitlerio kalbos ir jai pritarti. Ką pasakys (jei iš viso kalbės) Vokietijos diktatorius — nieks nežino. Ar praneš, kur šiemet nukryps rudi Vokietijos debesys: į vakarus, į pietus ar į šiaurę — taip pat nežinome. Mahometų tikyba remiasi dėsniu: „Vienas Dievas ir jo pranašas Mahometas", o naujoviškos Vokietijos išpažintojai sako: „Viena valstybė, viena tauta ir vienas vadas". Šis fetišizmas ypač kvaišina kitur gyvenančius vokiečius, kurie, kaip jau neseniai esame rašę, daugeliui valstybių yra lygiai pavojingi, kaip ir komunistai.

Prasidėjus šiems metams daugelis ir įgudusių politikų ir politikierių, beveik visi laikraščiai mėgino ir dabar mėgina atspėti minėtą mįslę, mėgina sužinoti, kuria linkme pasuks rudieji vokiečių debesys. Veltui rūpinamės atspėti. Tačiau yra ženklų, kurie, lyg ir nusako, kur galima laukti puolimo, ar bent spaudimo.

Neseniai skaitėme spaudoje nedidelę žinelę apie aukso išvežimą. Kas čia, rodos, ypatingo, kad viena valstybė dalį savo aukso veža į kitos valstybės bankus. Panašus aukso keliavimas bankininkų tarpe nėra pirmiena, bet kasdienis reiškinys. Tačiau, kai pasklido gandų, kad Olandija ir Belgija išvežė savo auksą į Anglijos bankus, tai žinelė nėra paprasta ir labai daug sako. Galima netgi būtų manyti, kad rudasis vokiečių imperializmas savo energiją kreips į Vakarus. Žodis „galima" dar nereiškia „taip" ir vokiečiai, vienus gąsdindami, šantažuodami, kitus gali užgulti visu savo sunkumu. Politikoje toksai pėdų mėtymas yra labai įprastas dalykas.

Taigi visokias spaudoje pasirodančias žinias, nors jos būtų ir tikrai reikšmingos, reikia vertinti kritiškai, podraug įsisąmoninant, kad gyvename visokiausių paslapčių laikotarpį, kurį drąsiai galime pavadinti didele mįsle ir kurios negalime atspėti.

Iš Seimo darbuotės

Sausio 17 d. po ilgesnės pertraukos vėl pradėjo darbuotis biudžetinė Seimo komisija. Tą dieną buvo svarstyta Visuomeninės Globos Ministerijos sąmata. Sąmatos referentas nurodė, kad šios ministerijos tikslas yra rūpintis pavieniu žmogumi, kuris sudaro valstybės pagrindą. Kad valstybės pagrindai būtų tvirti, reikia turėti piliečius sveikus, ir sotus ir patenkintus. Visuomeninės Globos Ministerijos vyriausiu rūpesčiu ir yra išsaugoti piliečio sveikatingumas, suteikti jam darbo.

Po referento kalbos prasidėjo ginčai. Paskui atstovai nurodė pastebėtus iš ministerijos veiklos trūkumus ir kvietė ministrą Koscialkovskį susirūpinti jų pašalinimu. Vienas atstovų kreipė dėmesį į nepakenčiamą kaimo bedarbių buitį ir kvietė ieškoti priemonių jų gyvenimo sąlygoms pagerinti.

Pernykštė Lietuvos užsienio prekyba

Pernai Lietuva įvairių prekių į užsienį eksportavo už 233,2 mil. litų, tad žymiai daugiau, nei visais kitais paskutiniaisiais metais. 1937 m. buvo eksportuota už 208,3 mil. litų, 1936 m. už 190,5 mil. litų, o 1935 m. tik už 152,3 mil litų. Lyginant su 1937 m., pernai eksportas padidėjo 12%, o lyginant su 1935 m. — net 53%.

Tačiau padidėjo ne tik eksportas. Krašto ūkiui atkuntant ir vis labiau gyvėjant visam krašto ūkiniam gyvenimui, daugiau reikalinga ir tokių prekių, kurių pats kraštas nepasigamina. Todėl turi didėti ir praktiškoje šalia eksporto žymiau paskutiniaisiais metais išaugo ir krašto importas. Vietoje 1935 m. buvusių 128,6 mil. litų, 1936 m. 156,1 mil. litų ir 1937 m. 212,7 mil. litų, pernai importas pasiekė 223,6 mil. litų arba, lyginant su 1937 m., pernai importas dar padidėjo 5%, o lyginant su 1935 m., net 73%.

Tai visa rodo iš tikro didelį per keletą paskutiniųjų metų Lietuvos krašto ūkio pakilimą. Drauge rodo, kad tas ūkis, konkrečiai šiame atsitikime užsienio prekyba, vedama sveikais pagrindais. Ir dar net keleta milijonų litų padidėjus krašto importui, praeitų metų krašto užsienio prekybos balansas suvestas ne su pasyvu, bet su aiškiu aktyvu. Praeitų metų saldo siekia 9,6 mil. litų.

Dėl vokiečių veiklos Klaipėdos krašte

Klaipėdos krašte vokiečiai pradėjo kurti naują organizaciją, panašią į Vokietijos nacionalsocialistinius vadinamus smogikus. Klaipėdiškių vokiečių apsaugos būriai turi ir panašią uniformą, kariška drausmę ir tvarką, tiktai neginkluoti. Klaipėdos lietuvių laikraštis „Vakarai" dėl tos organizacijos šitaip rašo:

„Mes nekalbėsime apie tai, ar SA pamėgdžiojimas šiandien Klaipėdos kraštui yra pats reikalingiausias dalykas, kurį Klaipėdos gyventojams reikia skubinti duoti pirmiau, nei ką nors kita. Jeigu šitai daro vadai, kuriuos Klaipėdos krašto gyventojų dauguma sau išsirinko, tai jau jų dalykas, kuo jie mano savo rinkimus patenkinti. Daugiau dėmesio traukia į save tas faktas, kokia yra įvykusi permaina Klaipėdos krašto padėtyje, kiek radikaliai yra pasikeitusi Lietuvos vyriausybės politika Klaipėdos krašto atžvilgiu. Neseniai buvo tas laikas, kad Klaipėdos krašte buvo neleidžiamos net į nacionalsocialistines panašios uniformų dalys, nekalbant jau apie ženklus, o dabar laisvai steigiasi nacionalsocialistinės formacijos ir niekas dėl to neprotestuoja, niekas to nekliudo. Čia neišvengiamai turi kilti klausimas — kaip gi visa tai leidžiama, arba kodėl pirma nenorėta leisti?

Šiandien Lietuvoje aplinkybės yra pasikeitusios. Vardan gerų santykių su Vokietija ir Klaipėdos krašto vokiečiams ryžtamasi parodyti tiek pasitikėjimo, kad duodama galimybė jiems vartoti tas organizavimosi ir veiklos priemones, kurios ligi šiol laikytos pavojingomis. Ar dabar jos nebepavojingos? Reikia manyti, kad galimybė būti pavojingomis pasiliko ta pati. Bet iš kitos pusės imant, jos ne būtinai turi būti pavojingos, jos gali būti ir nepavojingos. Aukščiau minėtu sumetimu yra pasiryžta pasitikėti, kad jos bus nepavojingos".

Sprogimai Londone

Sausio 16 d. keliose vietose Londone, Mančestery ir kituose miestuose įvyko bombų sprogimai. Londone buvo mėginta apgadinti elektros stotis. Sprogimas buvo labai stiprus, tačiau apsėjo be žmonių aukų. Mančestery vienas asmuo buvo užmuštas ir keli sužeista.

Šiais sprogimais susidomėjo policija. Jos nuomone, bombas mėto airiai revoliucininkai. Jie kelias bombas buvo pametę ir Belfaste, Airijoje, kur gyvena daugumas anglų.

Sausio 17 d. sprogimai Londone vėl pasikartojo. Visa rodo, kad tai yra vienos organizacijos darbas. Policija stropiai ieško kaltininkų ir aiškina jų tikslus.

Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Lenkijai Dr. Jurgis Šaulys įteikia Respublikos Prezidentui prof. I. Moscickiui įgaliojimo raštus.

Tautų Sąjungos Tarybos posėdžiai

Sausio 16 d. Ženevoje prasidėjo Tautų Sąjungos Tarybos posėdžiai. Pirmininkauja Švedijos min. Sandleris. Į posėdžius tarp kitų atvyko Prancūzijos min. Bone ir Anglijos — Halifaksas; neatvyko Sov. Rusijos delegacija.

Pirmą dieną buvo svarstytas Ispanijos min. Vajo pasiskundimas dėl lėtaus savanorių atšaukimo iš kariaujančių kariuomenių. Iš kilusių Taryboje ginčų paaiškėjo, kad iš vyriausybinių kariuomenės, veikiančios Katalonijoje, buvo atšaukta apie 4000 savanorių ir kad savanorių atšaukimas pereitų metų rudenį ėjęs gana sparčiai, bet vėliau sulėtėjęs ir, pagaliau, visai užtrūkęs. Iš vyriausybininkų kariuomenės, veikiančios kituose frontuose, nė vienas savanoris nebuvo atšauktas.

Tautų Sąjungos Tarybos posėdžiais spauda mažai domisi. Ir suprantama, kodėl taip yra: Tautų Sąjungos reikšmė paskutiniu metu visai susmuko.

Įvykis Bžezanų apskr.

Oficiali lenkų telegramų agentūra šio mėn. 17 dieną spaudoje įdėjo tokį pranešimą:

„Šio mėn. 14 dieną Urmanyje, Bžezanų apskr., ukrainų poauglių grupė sumušė Bžezanų apskrities skyriaus automobilio šoferį.

Šoferis, gindamasis iššovė iš revolveriaus, nušaudamas vieną užpuoliką. Po to įvykio užpuolikai ir susirinkę šiaip žmonės pradėjo daužyti vietos mokyklos namų langus, agresingai pasistatę prieš vietinius policininkus.

Policininkai buvo priversti pavartoti ginklą, lengvai sužeisdami kelis asmenis".

Ranka ranką prausia, kad abidvi būtų... juodos

„Aido" skaitytojai jau žino, kad Anglijos premjeras Ryme nieko nelaimėjo ir su Musolinių negalėjo susitarti nė vienu klausimu. Taip bent visi yra įsitikinę. Dabar šiek tiek atviriau pasisakė Italijos vyriausybės oficiozas „Informazione Diplomatica".

Šiame laikraštyje visų pirma yra pareikšta, kad italai nustojo kalbėję apie savo pretensijas prie Prancūzijos žemių ir tuo klausimu su prancūzais nesidera ne tik dėl Ispanijos naminio karo, bet ir todėl, kad to reikalauja ašies Berlynas—Rymas reikalai.

Iš to pasisakymo daroma išvada, kad ateityje vokiečiai su italais anglus ir prancūzus puls kartu. Puolimas, žinoma, bus diplomatinis ir vokiečiai pareikalaus iš Anglijos kolonijų, o italai kai kurių žemių iš Prancūzijos. Tai bus padaryta kartu, vieni kitus remiant, ir todėl manoma, kad bendras demokratinių valstybių puolimas gali ir pasisekti, nors nereikia pamiršti, kad tuo pačiu metu iš anapus Atlanto vandenyno gaunama žinių apie Amerikos vis didesnį susidomėjimą Europos gyvenimu Amerika, berods, aiškiai yra nusistačiusi stovėti Anglijos ir Prancūzijos pusėje.

Lenkijos derybos su Estija

Estijos sostinėn Talinan atvyko Lenkijos delegacija vesti derybas su Estija prekybos reikalu. Derybos prasidėjo sausio 14 d. ir užtęs apie savaitę laiko. Estų spauda palankiai sutiko atvykusią delegaciją ir priduoda nemažos reikšmės šioms deryboms.

Lenkų liaudininkų nutarimai

Sausio 15 d. Varšuvoje posėdžiavo lenkų liaudininkų partijos taryba. Po posėdžio buvo paskelbta gana ilga rezoliucija. Joje taryba pasisako, kad

1) politinių įvykių raida rodanti, jog Lenkija, kilus Europoje sukrėtimui, negalėsianti pasilikti neutrali,

2) tokio galimumo akyvaizdoje partijai turi rūpėti sustiprinti Lenkijos kariškas pajėgumas ir visa turi būti atiduota valstybės pajėgumo sustiprinimo reikalui.

Toliau taryba pasisakė prieš vienos partijos įkūrimą ir prieš valdžios atidavimą į valdininkų rankas, nes tai, jos nuomone, valstybę tik nusilpnintų, ir kvietė dėtis su kitomis partijomis, kurioms taip pat rūpi valstybės gabiausias kėlimas.

Apie tautinės mažumas taryba neprasitarė.

— Lietuvių muzikų draugija vasario mėn. 6 d. ruošia muzikos aktą. Tą dieną šaukiamas ir visos Lietuvos muzikų suvažiavimas.

— Lietuvos Valstybės Teatras nuo balandžio mėnesio pradės eilę gastrolių į provincijos miestus. Pirmiausia vyks į Klaipėdos kraštą opera ir baletas. Netrukus Valstybės Teatre ruošiama lietuvių meno savaitė. Tą savaitę bus vaidinamos lietuviškos dramos, operos ir lietuvių kompozitorių kūrinių koncertai.

KULTŪRINĖS ŽINIOS

Klaipėdos krašto atvadavimas ir reikšmė Lietuvai

16 metų sukakties proga

Sausio 15 dieną sueina šešiolika metų nuo Klaipėdos atvadavimo. Šį Lietuvos miestą daug kas lygina su mūsų tautos plaučiais, kuriais visas organizmas kvėpuoja, arba su langu, pro kurį Lietuva susisiekia su plačiuoju pasauliu. Gali būt dar ir daugiau palyginimų. Klaipėda ir Mažoji Lietuva yra mūsų tautinio atgimimo lopšys. Čia 19 amžiuje spietėsi visas mūsų spaudos darbas. Iš čia ėjo knygos, laikraščiai Didžiojon, rusų valdomon, Lietuvon. Lietuvos Vakaruose patekėjo „Aušra" ir skambino „Varpas", kėlęs lietuvių tautą iš miego. O jeigu truputį toliau pažvelgsime į Mažosios Lietuvos praeitį, tai pamatysime ten pirmiausia augus visą eilę mūsų tautos veikėjų, kurie pirmieji ėmė spausdinti lietuviškąjį raštą ir branginti lietuvių kalbą. Jeigu kalbėsime apie dailiąją kūrybą, tai ir ši pirmiausia yra atsiradusi Mažojoje Lietuvoje. Kristijonas Duonelaitis, mūsų pirmasis žinomas poetas, yra M. Lietuvos žmogus. Vadinasi, tas kraštas yra mums ir dvasinės kultūros, dailiojo žodžio žvilgsniu — taip pat pirmaeilis. Jeigu kalbėsime apie kalbos dalykus, studijuosime gimtąjį žodį, tai vėl neapseisime be to krašto savo brolių - mokslininkų. Čia gimė ir augo žymių kalbininkų, žinomų mūsų kalbos mėgėjų ir specialistų, kaip pavyzdžiui F. Kuršaitis. Jeigu prisiminsime seniausius mūsų laikraščius, kuriems kadai kadės daugiau kaip šimtas metų suėjo, tai ir vėl turėsime Mažąją Lietuvą pagerbti, nes ir tie gimė čia, o ne kur kitur.

Klaipėda — gintaras

O grįžterėję dar gilesnėn senovėn, pamatysime, kad tas kraštas Lietuvai turėjo taip pat, kaip ir šiandie, be galo didelę reikšmę. Pro čia ėjo gana didelė prekyba. Mažosios Lietuvos pajūris buvo turtingas gintaru, kurį senovėje pirkdavo iš mūsų net tolimųjų ry tų kraštai. Yra sakoma, kad kadaise gintaras buvęs laikomas už auksą brangesnis. Galėtume pasakyti, kad Lietuvai Klaipėdos kraštas yra visais žvilgsniais be galo brangus, už auksą brangesnis, tikras gintaras. Todėl visai suprantama, kodėl lietuvis dėl šito krašto iš senų senovės yra kariavęs. Tas kraštas,—tai labai svarbi geografinė padėtis Nemuno žiotyse, dėl kurio senovės Lietuvos politikai ir kariai su savo priešais rungėsi visus 200 metų. Nuo kryžiuočių atsiradimo Prūsuose (1230 m.) beveik ligi Vytauto Didžiojo mirties (1430 met.) ėjo atkakli kova dėl Nemuno linijos. Prūsams pasidavus, lietuviai pamatė aiškų pavojų ir sau, todėl į tolimesnę kovą stojo organizuotai. Žuvusiųjų Prūsų nuopelnas lietuviams yra tas, kad jie sulaikė ordino veržimąsi 50 metų, tuo padėdami lietuviams susiorganizuoti valstybiškai. Klaipėdos miestas atsirado 1252 metais, kai ten ordinas pastatė pilį. Įdomu tai, kad ordinas suprato Nemuno žiočių ir geopolitinę ir kultūriškai ekonominę reikšme. Jis pasirūpino atkirsti naujai susikūrusią ir tvirtėjančią Lietuvos valstybę nuo jūrų kelio su Vakarų Europa. Tai turėjo didelę įtaką tolimesnei Lietuvos istorijai. Lietuva nusisuko nuo jūros ir savo politinę veiklą perkėlė iš vakarų į rytus, vadinasi, į sausumą. Ryškiausiai tai matyt Vytauto Didžiojo elgesyje. Pasirašydamas 1422 m. rugsėjo 26 dienos Melno ežero taiką su ordinu, Vytautas Didysis paliko Klaipėdos kraštą ordinui. Melno taikos nustatytos Lietuvos vakarų sienos paliko nepakeistos beveik lygiai 500 metų. Tik 1923 metais sausio 15 dieną Klaipėdos kraštas savo valia pataisė Melno taikos sienas Lietuvos naudai *).

*) Trimitas, 1939 sausio mėn. 12 d., Nr. 2.

Nuo Melno ligi Taikos Konferencijos

Pažiūrėkime, kaip prie to priėjo. Didysis karas Klaipėdos kraštą atskyrė nuo Vokietijos, ir taikos Konferencija tą kraštą laikinai valdyti atidavė Prancūzijai. Į konferenciją lietuviai nebuvo įleisti lygiateisiais nariais, o lenkų delegacija su Romanu Dmovskiu, kuris neseniai mirė, susibičiuliavus lenkams su prancūzais, konferencijoje siūlė atskirti Klaipėdos kraštą nuo Vokietijos ir atiduoti jį Lietuvai tiktai tuomet, kai paaiškės Lietuvos Lenkijos santykiai. Vokiečiai, sužinoję, kad nuo jų atskiriamas Klaipėdos kraštas, protestavo, nurodydami, kad Klaipėda yra vokiška, kad ten šalia 68000 vokiečių gyvena krašte vos 54000 lietuvių. Šis vokiečių sugretinimas su lietuviais gana įdomus. Dabar vokiečiai, tur būt, jau nė tiek nenorėtų Klaipėdos krašte lietuvių priskaityti. Prancūzų garsusis Klemanso į tuos vokiečių protestus atsakęs, kad Klaipėdos priklausomybę Lietuvai pateisina tai, jog Klaipėda yra ekonomiškai surišta su Lietuva, jog visas Kl. kraštas yra lietuviškos kilmės, jog tame krašte lietuviškai dar daugumos kalbama. Ir todėl tas kraštas turįs būti Vokietijai atimtas. Nuo Vokietijos atskirtą Klaipėdos kraštą ėmė valdyti santarvės valstybės (tiksliau sakant Prancūzija, kol lietuvių teritorijos statutas dar nesustatytas"). Prasidėjo rungtynės dėl Klaipėdos. Prancūzai, valdydami kraštą, ėmė varyti priešlietuvišką politiką, o lenkai vis reikalavo Klaipėdoje lygių teisių su Lietuva. 1921 metais tuo reikalu buvo lietuvių lenkų derybos. Lenkų delegacijos atstovas prof Aškenazy pareiškęs, Klaipėdos klausimas negalįs būti išspręstas be Lenkijos, kuriai rūpį turėti Klaipėdoje lygias teises su Lietuva. Lietuvos atstovas atsakęs, kad Klaipėdos prijungimas priklausysiąs nuo Ambasadorių konferencijos. Nors ir pažadėta Lietuvai, bet neatiduota Klaipėda tais pačiais metais atsidūrė pavojuje. Buvo bijoma, kad Prancūzija gali atiduoti Klaipėdą Lenkijai.

„Geriausia blogybė" ir sukilimas

Tada ir vokiečiai pasidarė švelnesni lietuviams. Jų laikraščiai dabar ėmė rašyti, kad jeigu jau Klaipėdai lemta būti atskirtai nuo Vokietijos, tai vokiečiams būtų naudingiau, kad ji būtų prijungta prie Lietuvos. Ši blogybė vokiečiams esą būsianti iš visų kitų blogybių pati geriausia. 1922 metais Vokietija dar labiau pakeitė savo nuomonę dėl Klaipėdos atidavimo Lietuvai ir pareiškė sutinkant, kad tas kraštas būtų prijungtas prie Lietuvos. Sovietų Rusija šiuo klausimu irgi palaikė Lietuvą. Bet žodžiai žodžiais, o darbai darbais. Juo toliau, juo labiau grėsė pavojus, kad Klaipėda teks kam nors kitam, tik ne lietuviams. Todėl 1923 metais sausio 9 d. Klaipėdoje prasidėjo galutiniai pribrendęs lietuvių sukilimas, kuris laimingai pasibaigė to paties mėnesio 15 dieną, ir Klaipėdos kraštas atiteko Lietuvai. Dėl galutinio Klaipėdos atidavimo Lietuvos suverenumui buvo su santarvininkais derėtasi dar pusantrų metų. Derybos pasibaigė Klaipėdos autonominio statuto pasirašymu, pagal kurį ir dabar tvarkomas Klaipėdos kraštas, tačiau, kaip žinome, politinės aplinkybės verčia ir lietuvius daryti vokiečiams didelių nuolaidų, aiškinti jiems statutą kuo palankiausia prasme.

Mažosios Lietuvos rašytojai

Papasakoję trumpą Klaipėdos krašto istoriją, susipažinkime kiek su to krašto lietuviais rašytojais, žymesniais lietuvių kalbos mylėtojais bei literatūra. Visų literatų ir jų darbų čia, žinoma, neaprašysime. Bet norėdami bent kai kuriuos žymesnius, to krašto lietuvius čia iš eilės nors pavardėmis surašyti, prieš tai pasakykime šį tą dar apie Mažosios Lietuvos literatūrą bendrai.

„Literatūrinis gyvenimas Mažojoje Lietuvoje dar XVI amž. buvo susijęs su tikybine protestantiškąja akcija*). Toji akcija ilgainiui įkvėpė Prūsų lietuviams ypatingo prisirišimo prie naujos religijos. Jie patapo įsitikinę protestantai, dedąsi į tam tikras tikybines organizacijas — brolijas. 1900—1902 metais vien tik 8-se Prūsų apygardose tų brolijų lietuvių narių būta per 21.000. Tų lietuviškų jėgų sukoncentravimą į protestantizmą charakterizuoja ir XX amžiaus Mažosios Lietuvos literatūra, kuri yra daugiausia tikybinio protestantiško turinio ir versta iš vokiečių kalbos. Pavyzdžiais gali būti šie atskiri dalykai: *Gromata iš Peklos*. Vokiečių kalba išleido kun. Modersohn, lietuvių kalba — Lietuviškos Sąjungos knygynas, *Kriszčzioniszka Wencziawonystė ir jos Pareigos*, lietuvių kalbon vertė ūkininkų sūnus J. Pipirs, *Trumpas Pamokslas bažnytiszku Dawadu bey krikszczioniszko pasielgimo*. Lietuvininkams parūpino Kunigas Dr. Gaigalaitis ir t.t...

Vokietija, turėdama paglemžusi Mažąją Lietuvą, stengėsi kuo stipriau paveikti lietuvius ir vokiška kultūra, disciplina ir ekonomine politika. Ilgainiui lietuviai pasidavė tam vokiečių spaudimui ir tapo lojalūs ir ištikimi reichui ir kaizeriui".

*) Žiūr. Z. Kuzmickio „Lietuvių literatūros" V d. 195,6 pusl.

M. Lietuva — senų veikėjų kraštas

Bet klaidinga manyti, kad Klaipėdos krašte nebuvo ir nėra labai stiprių ir susipratusių lietuvių. Jų buvo ten iš seniausių laikų (pvz. Mikalojus Daukša) ir yra dabar. Štai jų pavardės:*) 1) D ras Stanislovas Rapagelionis, 2) D-ras Abr. Kulviškis, 3) Martynas Mažvydas-Vaitūnas, 4) Aug. Jamundas, 5) B. Vilentas, 6) Sim. Vaišnora, 7) J. Bretkūnas, 8) L. Sengstokas, 9) J. Rėza, 10) D. Kleinas, 11) K. Sapūnas, 12) Jokūbas Perkūnas, 13) Jurgis Skrodzkis, 14) Gabrielius Engelis, 15) Pir. P. Ruigiai, 16) A. F. Šimmelpfenigis, 17) K. Donelaitis, 18) P. Mielkus, 19) Kristijonas Lovynas, 20) K. Grigelaitis, 21) D-ras L. Rėza, 22) Fr. Kelkis, 23) Erdmonas Šesnakas, 24) Kud. Cipelis, 25) D ras F. Kuršaitis, 26) Ed. Gisevius, 27) D-ras J. Sauerveinas, 28) J. Mikšas 29) Martynas Šernius, 30) Krištupas Voska, 31) D-ras Vylius Bruožis, 32) M. Kybelka, 33) E. Šadagys, 34) J. Pipirs, 35) V. Kalvaitis ir kiti, kurių šiandie yra labai daug ir kurių čia negalima suminėti. Surašytosios pavardės — ne visos. Čia trūksta dar rašytojo ir visuomenininko Viliaus Storastos Vydūno ir kitų žymių asmenybių. Tačiau šioje vietoje surašėme tiktai kai kuriuos istorinius asmenis, kurie yra gyvenę ir veikę daugiausia XVI, XVII, XVIII ir XIX a. pradžioje.

*) Žiūr. Prabočių anūko „Mažosios Liet. buv. rašytojai ir žymesnieji lietuvių kalbos mylėtojai", Tilžė 1920.

Viską suglaudę, galime gerai įsivaizduoti, kaip brangus yra Lietuvai klaipėdos kraštas.

—as—as.

„Varpo" chorui namo grįžus

(Priėmimas, sveikinimai ir trumpa Vilniaus liet. chorų apžvalga)

Neseniai sugrįžo iš Lietuvos Valstybės „Varpo" choras, širdingai priimtas, broliškai pamylėtas, gausiai brangiomis dovanomis apdovanotas, gražiausių, maloniausių įspūdžių kupinas. Vilniaus lietuvių visuomenė, džiaugdamosi tokiu Lietuvos Valstybės savo brolių vaišingumu, šio mėnesio 14 dieną susirinko pobūvio „Varpo" chorui pagerbti ir jo gastrolių laimėjimais pasidžiaugti. „Romuvos" klūbas ir Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjunga sukvietė gausų vietinės lietuvių visuomenės būrį studentų sąjungos salėn, kur buvo visa eilė kalbų, sveikinimų, linkėjimų ir ovacijų.

Visi kalbėtojai stengėsi pabrėžti dainos reikšmę Vilniaus krašto tautiniam susipratimui ir linkėjo lietuviškai dainai garsiai skambėti visuose mūsų krašto kampuose-kampeliuose. Daina turinti būti vis mūsų krašto vargų ir džiaugsmų palydovė, ji, mūsų dvasios stiprintoja ir palaikytoja, turinti gaivinti nykstančią mūsų pakraščiuose lietuvystę ir žadinti jos dvasią visoje šalyje.

„Varpo" choro gastrolių metu Lietuvos Valstybės ir mūsų spauda įvairiomis progomis gana daug rašė apie „Varpą" ir jo dirigentą J. Sinių. Tad čia nekartosime tų pačių žinių. Tačiau šia proga, kada visi vilniečiai džiaugiamės Lietuvos Valstybės brolių katutėmis ir girdime savo chorui bei jo gerbiamajam dirigentui J. Siniui reiškiamus komplimentus, rodos, pravartu būtų žvilgterėti truputį ir tolimesnėn praeitin, kada Vilniuje buvo kiti laikai ir kiti žmonės, labai daug dirbę lietuviškajai dainai kelti ir platinti.

Istorija kartais esti tikrai negailestinga kai kuriems žmonėms. Ji dažnai nepastebi kuklių darbininkų, nemėgstančių savo vardo minėti ir rišti jo su tuo ar kitu garbingu darbininku.

Sausio 14 dieną, sveikinant „Varpą", kai visų dėmesys buvo sukauptas tiktai į choristus ir į jų išvargusius, tačiau laimingus veidus, studentų sąjungos vice-pirmininkas pareiškė: „gerbiamieji, sveikindami pagrįžusius, atsiminkime čia salėje tarp mūsų esantį ilgametį Vilniaus lietuviškų chorų viso jaunimo labai mylimą ir gerbiamą dirigentą, lietuviškosios dainos entuziastą ir ilgametį mokytoją A. Krutulį. Sušukime jam valio!"

Ir visa salė prapliupo triukšmingu *valio*. Tai buvo tikrai širdingos katutės kukliam žilagalviui dainos ir jaunimo mylėtojui, kuris šį kartą liko kažkaip nepastebėtas. O juk jis, ne kas kitas, buvo ilgametis Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos ir Mokytojų seminarijos dainybos mokytojas ir choro vedėjas. Jo mokyklą išėjo šimtai jaunuolių, kurių daugelis dabar „Varpo" chore dainuoja nemaža tų pačių dainelių.

Mūsų liaudies mokytojai, studentai ir vyresniųjų klasių mokiniai gerai tebeatsimena tas dainas, kurių išmoko iš A. Krutulio. Švenčionių gimnazijos choro vedėju ilgus metus taip pat buvo žinomas ir prityręs dainybos mokytojas Čiučeika (dabar jau miręs). Švenčionių liet. gimnazijos direktoriaus Trukano rūpesčiu Čiučeika buvo sudaręs gana gražų chorą, kuris, kaip ir A. Krutulio chorai, be abejo, daug padėjo lietuviškajai dainai Vilniaus krašte paplisti, na ir padėjo stiprius pagrindus kitiems, vėliau atsiradusiems, chorams. Drąsiai galima tvirtinti, kad Vilniaus ir Švenčionių lietuvių gimnazijos chorai su savo vedėjais priešakyje pokariniais laikais pirmieji skynė kelius lietuviškajai dainai.

Didžiojo karo laiku Vilniaus liet. choro vedėju buvo žinomas komp. kun. Brazys, o po karo ligi šių dienų antras Vilniaus didelis dainos mėgėjas ir prityręs liaudies dainų rinkėjas yra kun. P. Bieliauskas, kurio liaudies dainų rinkinį prieš porą metų yra išleidusi Labd. D-ja.

Kai turėjome daugiau laisvių veikti, svajojome, atsimenu, suruošti Vilniaus krašto lietuvių dainos šventę. Jau tuomet atrodė, kad padirbėjus tokia dainų iškilmė pavyks suruošti. 1929 ir 1930 metais buvo Švenčionių krašte kelios didelės šv. Kazimiero skyrių ekskursijos, kuriose dalyvavo jaunimas iš tolimiausių apylinkių. Tose ekskursijose, o ypač Vidiškių ekskursijoje, dainavo visos Švenčionių apskrities lietuviški chorai. Tai buvo, galima sakyti, tų laikų mūsų kaimo chorų paradas, kuriame teko išgirsti visai gražių ir smagių dainelių. 1932 metais Vilniaus choristai, A. Krutulio diriguojami. gražiai pasirodė Druskininkų miestelio gausiems vasarotojams ir susilaukė gausių katučių ne tik šiapus, bet ir anapus Nemuno, kur susirinkę Lietuvos Valstybės klausytojai džiaugėsi Vilniaus choro dainomis.

Vėliau išvykti į provinciją chorui buvo jau stačiai neįmanoma: atsakingieji veiksniai griežtai atsisakydavo leisti. Jie gerai supranta, ką reiškia mūsų kaimui daina. Ir šiandie nuvykti mūsų chorui į kaimą yra tiek pat sunku, kaip ir kitą kurį tautinį kultūros darbą dirbti. Net Vilniuje chorui dabar neleidžiama viešai padainuoti.

J. Siniaus diriguojamo choro pasirodymas Lietuvos Valstybėje šiaip ar taip yra istorinis. Vilniaus krašto lietuvių choras dainavo Lietuvos Valstybėje pirmą kartą. Tas choro pasisekimas gali būti geras akstinas jam ir toliau dar labiau lavintis, tobulėti ir didėti. J. Siniaus diriguojamas choras yra visų Vilniaus krašto lietuvių, o ne vienos kurios grupės ar organizacijos choras. Todėl jis yra, galima sakyti, mūsų solidarumo gražus idealas ir simbolis. Nes daina tikrai ne tik mūsų dvasios stiprintoja bei palaikytoja, bet ir vienybės reiškėja. Tiek trumpai apie pokarinę mūsų krašto dainą ir jos pirmuosius pionierius.

V. M.

„Gimtoji kalba" ir mūsų kultūra

Šiais metais „Gimtoji Kalba" baigia savo gyvavimo šeštuosius metus. Per tą laiką išėjo 60 to laikraščio sąsiuvinių, taigi iš viso jau susidarė 6 nemaži kalbinės medžiagos tomeliai. Sunku čia būtų aprėpti visas tas mūsų bendrinės kalbos sritis ir tuos kalbinius klausimus, kuriuos savo skiltyse per tą laiką yra išnagrinėjusi ir išaiškinusi „Gimtoji Kalba". Galima sakyti, kad jos nevengta kibti nė į vieną tokį mūsų kalbinės kultūros klausimą, kurs tik pasirodė aktualus ir mūsų kalbos kultūrai reikalingas. „Gimtosios Kalbos" puslapiuose randame ne tik paties praktinio gyvenimo iškeltų klausimų nagrinėjimų ir aiškinimų, bet ir platų kalbos reikšmės įvertinimą mūsų tautos bendrajai kultūrai, pedagogikai, literatūrai, mokslui ir daugeliui kitų tokių sričių, kurios kiekvienam savaip prisideda prie grynai lietuviškos bendrosios kultūros kūrybos darbo.

„Gimtoji Kalba" per palyginti trumpą savo gyvavimo laiką yra išvariusi gilią ir plačią mūsų kalbos kultūros ir bendrinės kalbos normavimo vagą, nurodžiusi tuos pagrindus ir šaltinius, kurie turi būti padėti į praktinės kalbos kūrybos pamatus. Išrodo, kad nebūtų perdėtas pasakymas, kad „Gimtajai Kalbai" jau yra pavykę nustatyti tuos kelius ir priemones, kuriomis mūsų bendrinės kalbos kūrybos raida gali sėkmingai vystytis ir plėtotis ir toliau.

Ji aplink save subūrė visas stipriąsias mūsų kalbininkų profesionalų ir mėgėjų jėgas, išjudino susidomėjimą savosios kalbos klausimais plačiojoje mūsų šviesuomenėje, iškėlė kalbos reikšmę bendrajai mūsų kultūrai, literatūrai, mokyklai, mokslams, praktiniam gyvenimui, pajėgė sudaryti kalbinę propagandą, kuri nepaliko be įtakos daugeliui praktinių mūsų gyvenimo sričių.

„Gimtosios Kalbos" kolektyvo ir suburtųjų jėgų bei iškeltojo susidomėjimo dėka yra žymiai pagerėjusi mūsų literatūros, mokslo, teatro, spaudos, vadovėlių ir kitų raštų kalba, pamažu tvarkomi

(*Pabaiga 3-me puslapyje*)

Didžiosios ir Mažosios Lietuvos susiartinimo šventės iškilmės Vytauto D. Muziejaus salėje. Iškilmių dalyvių tarpe užsienių reikalų ministras J. Urbšys, brig gen. A. Gustaitis, šventei rengti komiteto pirmininkas Dr. Slavėnas, plk. Šarauskas, Visuomeninio Darbo Vadybos Generalinis Sekretorius V. Vileišis ir kt. Paskaitą skaito Sidzikauskas. Dešinėje šventei rengti komiteto pirmininkas Dr. Slavėnas deda vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo.

Ir vėl nauja painiava

Europa turi daug vargo su Berlynu ir Rymu. Tai dvi opiausios ir beveik nuolat pritvinkusios vietos. Patenkinus Berlyno reikalavimus, tuojau Rymas atsišaukia. Kai šis nuraminamas, tai Berlynas užsigeidžia daugiau. Ir taip nuolat abiejų apetitai auga, didėja, o kartu su tuo stiprėja karo pavojus, nes ar vėliau ar anksčiau bus prieita prie to, kad tie jų apetitai teks malšinti patrankomis. Todėl kitos didžvalstybės, kaip galėdamos greičiau ginkluojasi ir ruošiasi karui. Kol Anglija, Prancūzija, Amerika dar nėra tinkamai pasiruošusios karui, tol šios valstybės labai mandagiai kalbasi su Berlynu ir Rymu ir daro įvairiausias jiems nuolaidas. Tačiau ir Hitleris ir Musolinis, besiartinant Anglijos apsiginklavimo pabaigai (manoma, kad Anglija baigs apsiginklavimo planą 1940) vis labiau nervinasi, vis greičiau skuba sudaryti Europoje ir už jos ribų tokias sąlygas, kad kas nors dar būtų galima užgrobti, pasisavinti, išgauti arba brutaliai išreikalauti. Pasibaigus tam silpnybės terminui, (kai bus įvykdyti Anglijos ir gal Amerikos didieji apsiginklavimo planai) kaip Čemberlenas, taip ir Deladje ar jų pavaduotojai pradės kalbėti visai kitu tonu ir nelakstys nei į Berchtesgadeną ar Rymą gražiuoju derėtis.

Tačiau kol ta Anglijos patrankų saulė patekės, tai Hitlerio ir Musolinio ultimatumų rasa ne vienam akis išės. Jau dabar visi dairosi, žvalgosi, kuri valstybė sulauks Čeko-Slovakijos likimo. Štai Musolinis panoro Korsikos, Tuniso, Sueso, Džibuti. Italai sako, kad šie kraštai yra reikalingi jų imperijai sustiprinti. Girdi, Korsika kadaise buvusi Italijos sala, tai ir vėl turėtų jai priklausyti, nors visi gyventojai, atvykus ten Deladjerui, iškilmingai prisiekė, kad jie amžinai liks Prancūzijos piliečiai ir patrijotai ir dėl to kovos iki paskutinio kraujo lašo. Tunise, sako Musolinis, yra 120 tūkstančių prancūzų ir apie 90 tūkstančių italų, kurie turi mažesnes teises ir yra nutautinami. Jiems reikėtų duoti tos pačios teisės, kaip ir prancūzams, be to, ir visas Tuniso kraštas turėtų būti atviras italų kolonizacijai. Tuo tarpu Deladjero kelionės metu dauguma Tuniso italų viešai pareiškė, kad yra patenkinti prancūzų valdymu ir griežtai priešinsis italų globai. Čiabūviai, kaip ir korsikiečiai, pareiškė visišką prisirišimą ir pasižadėjimą kovoti ginklu su kiekvienu Prancūzijos priešu, ar jis pultų Paryžių ar Tunisą. Patyręs tokį gyventojų nusiteikimą, Deladjeras iškilmigai pareiškė, kad Prancūzijos sienos nesibaigia Europoje, bet jos tęsiasi už Tuniso, Kongo į Indijas ir kad Prancūzija tų savo žemių niekam neduos nei vieno sprindžio. Pagaliau Musolinis dar norėtų būti Sueso kanalo bendrininkas, per kurį dabar kasdieną plaukia po keletą laivų Abisinijon ir atgal, už ką reikia daug sumokėti prancūzams ir anglams. Tų pačių sąlygų verčiamas, Musolinis reikalauja sau Somalijoje esamo prancūzų uosto Džibuti, per kurį italai gali įvažiuoti į savo Abisiniją, kuri dabar smarkiai kolonizuojama. Musolinis labai norėtų, kad gen. Franko gautų kombatanto teises, kad jam tuo būdu oficialiai galima būtų padėti pabaigti laimingai karas su Madridu.

Šie visi reikalavimai, išskyrus paskutinį dėl Franko, buvo nukreipti tiktai prieš Prancūziją. Tačiau Prancūzija griežčiausiai pareiškė, kad jokių teritorinių reikalavimų nepatenkins ir dėl to net kalbėti su niekuo nekalbės. Net ir Čemberlenui neleido šių reikalavimų svarstyti su Musoliniu per pasimatymą Ryme. Tačiau Čemberlenas, nežiūrint tokios padėties, vistik Ryman nuvyko ir buvo labai iškilmingai priimtas. Bet kas iš to? Čemberlenas negavo iš Musolinio nieko realaus. Jis tik viešai pareiškė, kad labai vertinąs taiką ir kad tos taikos neardysiąs, ir kad nieko nedarys pakeisti Viduržemio jūroje dabar esamos politinės padėties ir jėgų santykių.

Taigi italų pretenzijų klausimas liko ir toliau neišspręstas, Ispanijos padėtis taip pat palieka neaiški. Šie klausimai ir toliau kels didelį nerimą Europoje. Musolinis darys kokius nors naujus žygius, kad galutinai galėtų priversti Anglijos ir Prancūzijos bankus duoti Rymui paskolą. Jeigu tą paskolą gautų, tai Musolinis pamotų ranka į Tunisą, Korsiką, nes šie reikalavimai, tai tik pretekstas. Be to, Musoliniui svarbu baigti laimingai karą Ispanijoje, nes jis begalo vargina, slopina Italijos finansus, karo pajėgas, žmonių nuotaiką. Tai du svarbiausi ir jautriausi Rymo reikalavimai. Bet jų nenori patenkinti nei Paryžius, nei Londonas, nes nori priversti Musolinį, kad jis už gautą paskolą atsisakytų nuo ašies, kad pasitrauktų iš Ispanijos ir kad sueitų į glaudžius santykius su Prancūzija ir Anglija. Tačiau prie to nenori prileisti Hitleris.

Iš to visko ir susidaro painiava, kuri sunku bus išaiškinti.

J.

„Gimtoji kalba" ir mūsų kultūra

(Pabaiga.)

sų šnekamosios kalbos kirčiavimo reikalai, pradedama ruošti įvairių sričių terminija, atitaisomos iškraipytos pavardės, vietovardžiai, atgaivinami senoviški ir gražūs lietuviškieji vardai ir pavardės, ugdomas kalbos grožio pajautimas, grynai lietuviškas galvojimas, mąstymas ir apskritai kuriama lietuviškoji kalbinė kultūra plačiausia to žodžio prasme. To dėka gimtosios kalbos mokėjimas yra atgavęs savo teises visose gyvenimo srityse, valdinėse ir privatinėse įstaigose, mokyklose ir kasdieniniame gyvenime.

Taigi, „Gimtosios Kalbos" ir jos kolektyvo nuveiktasis darbas yra didelis ir labai reikalingas mūsų lietuviškosios kultūros gryninimo ir savaiminimo pastangoms

„Gimtoji Kalba" yra išaugusi į rimtą patarėją ir mokytoją visiems tiems mūsų kultūros darbininkams, kurie vienoje ar kitoje gyvenimo srityje dirba ir turi reikalo su spauda, raštu, literatūra, žodžio menu ir mokslu.

Tačiau dar ne viskas „Gimtosios Kalbos" tepadaryta. Dar daug praktinės kalbos sričių tebelaukia o laikraščio dėmesio ir akies. Gal būtų buvę ir daugiau padaryta, jei „Gimtajai Kalbai" savo darbą dirbant nebūtų tekę grumtis su nepalankiais veiksniais, kurie į tą darbą tebežiūri dar su nepasitikėjimu ir abejingumu. „Gimtajai Kalbai" ir jos kolektyvui tenka didelis ir garbingas uždavinys ir toliau nenuilstamai dirbti savo darbą, budriai saugoti nuo svetimųjų įtakų mūsų gimtosios kalbos grynybę, pastatyti stiprias užtvaras, į kurias atsimuštų tos svetimos įtakos, kurios nejučiomis ir klastingai braujasi į mūsų gimtosios kalbos sritį, pamažu iškreipia jos lietuviškąją prigimtį ir žaloja jos grynąją lietuviškąją dvasią.

„Gimtoji Kalba" ir toliau eis savo keliu dirbti mūsų kalbinės kultūros darbo, kels visus mūsų praktinės kalbos negalavimus, gydys jos žaizdas ir stengsis mūsų bendrinę kalbą ugdyti į tokią mūsų dvasinio bendravimo priemonę ir įrankį, per kurį galėtų pasireikšti visa lietuviškosios dvasinės ir medžiaginės kultūros grynybė ir gilybė. Be abejo, toks „Gimtosios Kalbos" idealas turi vilioti ne tik artimuosius „Gimtosios Kalbos" bendradarbius, bet ir visą tą mūsų šviesuomenę, kuri nuoširdžiai yra susirūpinusi mūsų tautinės kultūros ugdymu ir plėtojimu.

Iš „L. A."

KORESPONDENCIJOS

Gardino apskr.

Randamonys. *Palaikomas lietuviškas spausdintas žodis.* Šiandien, kada iš mūsų sodžių išnyko lietuviškos organizacijos, mokyklos bei skaityklos, didelė lavinimosi priemonė pasiliko spausdintas žodis: lietuviškas laikraštis ir knyga. Knyga kiek sunkiau prieinama, nes brangesnė už laikraštį. Be to, mažiau aktuali. Bet norintieji suranda būdų ir knygą pasiskaityti. Laikraštis, tai jau kas kita. Reikia tik turėti truputį noro, ir kiekvienas mokantis skaityti gali turėti savo lietuvišką laikraštį ir semtis iš jo naudingų patarimų ir žinių. Randamoniečiai, gerai suprasdami laikraščių svarbą, neatsilieka šioje srityje, uoliai juos prenumeruoja ir skaito. Paskutiniu laiku Randamonyse prie išsiplatinimo laikraščių prisidėjo kaip ir palankios tam aplinkybės. Kaip antai: išsiskirstymas sodžiaus vienkiemiais, nes nėra tiek progų vieniems pas kitus nueiti ir veltui sugaišinti laiką. Taipogi dabartiniu metu svarbūs pasauly įvykiai, kurie nepaprastai įdomina žmones, ko gali sulaukti netolimoje ateityje. Toliau laikraščių patobulėjimas ir jų prieinama kaina. Štai skaičiai, kurie parodo, kiek ir kokius laikraščius randamoniečiai skaito. Dabartiniu metu lietuviškų laikraščių į Randamonis ateina 77 egzempl. Iš jų „Aido" 32 egz., „Vilniaus Žodžio" 14, vienkartinių leidinių 20, „Vil. Aušros" 10 ir „Liet. Baro" 1 egzempl. Šeimų Randamonyse viso yra 49. Laikraščius skaito 38 šeimos. Likusieji neskaito. Jų tarpe keletas nemoka skaityti. Yra pora šeimų, kurios neprenumeruoja dėl neturto. Iš visų skaitančiųjų laikraščius, 16 šeimų prenumeruoja po vieną laikraštį, 8 šeimos po du, 12 šeimų po tris, viena šeima 4 laikraščius ir viena šeima prenumeruoja penkius laikraščius.

Žmogelis.

Drūcminai. *Pramoga.* Per Tris Karalius šiame sodžiuje bendromis tėvų jėgomis buvo suruošta vaikams eglutė. Eglutė įvyko namuose, kuriuose seniau buvo skaitykla. Į eglutės iškilmes buvo susirinkę ne tik maži vaikučiai, bet ir jų tėvai ir suaugęs jaunimas iš kelių apylinkės sodžių. Prie eglutės vaikučiai pasakė apie 30 įvairių lietuviškų eilučių ir padainavo keliolika kalėdinių ir šiaip dainelių. Eilučių sakymo metu matėsi tėvų tarpe didelis susidomėjimas, kuris ne vienai motinai net ašaras iš akių išspaudė. — Tėvai žavėjosi savo vaikučių lietuviškomis eilutėmis ir dainelėmis, bet kartu ir jaudinosi, kad jų vaikučiai tų eilučių ir dainelių dabar pramoksta tik namie, o jau mokykloj (Paąžuolėj) negirdi jie nė vieno žodelio lietuviškai. Vaikučiai už jų gražias daineles ir eilutes gavo dovanų.

Baigiant eglutės iškilmes jaunimas padainavo daug dainų ir pasakė vieną kitą monologą. Šia proga tenka pažymėti, kad Drūcminų merginos už padainavimą daugelio lietuviškų dainų yra vertos pagyrimo.

Visa eglutės iškilmių pramoga užbaigta jaunimo pasilinksminimu.

Svečias.

Švenčionių apskr.

Švenčionėliai. *Dėl pamaldų.* Švenčionėlių parapijos bažnyčioje pamaldos lietuviams ir lenkams padalintos pusiau — vieną savaitę lietuviai gieda lietuviškai, kitą — lenkai lenkiškai ir atvirkščiai. Kai viena kita šventė būna ne sekmadienį, tai ir joje gieda tie, kurių būna ta savaitė. Pakaitos visuomet įvyksta šeštadieniais po mišparų. Kai lenkų baigiasi savaitė, tai po mišparų, neatsižvelgiant kurią valandą jie būtų laikomi, jau po mišparų pradeda giedoti lietuviai — ir būna atvirkščiai. Išimtį sudaro tiktai mokinių pamaldos, kurios būna kiekvieną šventadienį 9 val. ir jose giedama vien lenkiškai.

Lietuvių giedamose šventėse dabartinis klebonas kun. Bazevičius yra įvedęs du lenkiškus pamokslus. Vienas būna per mokinių pamaldas, kitas vidudienyje, sumos laikymo proga. Tokiomis dienomis lietuviški pamokslai dažniausiai nesakomi, o jeigu ir sakomi, tai visai trumpi. Tuo tarpu lenkų giedamose šventėse lietuviškas pamokslas jau visai yra „sudilęs". Liko tik lietuviška evangelija. Tuo būdu vietoj lygios dalies, lietuviams tenka tiktai ketvirtadalis.

Naujųjų Metų šventė turėjo būti su lietuviškais giedojimais. Pamaldos buvo naktį 12 val. ir dieną 11 val. Tačiau klebonas taip sutvarkė, kad pirmose pamaldose buvo giedama vien lenkiškai. Vadinasi, ir šiuo atveju įvesta nauja tvarka.

Šios žinios rašomos Arkivyskupo žiniai. *V—s.*

Navikai, Dūkšto valsč. *Saniau buvo kitaip.* Seniau Navikuose įvykdavo susirinkimai, vakarai, akademijos. Dabar, nesant lietuviškų organizacijų skyrių, to jau nebėra.

1929 m. uždarius čia veikusią „Ryto" mokyklą, vaikai pirmiau vaikščiojo į Padysnio, dabar į Jonionių pradžios mokyklą, kur mokytojauna mokyt. Petronis. Šis mokytojas su lietuvių vaikais lietuviškai nesikalba ir jų lietuviškai nemokina. Jis yra buvęs Švenčionių Lietuvių gimnazijos mokinys ir gyvenęs lietuvių bendrabutyje.

Kaip kitur, taip ir čia šiemet buvo rengiamas Naujųjų Metų sutikimas. Jau buvo beveik viskas surengta. Bet kai atėjo vakaras, tai nieks nenorėjo į savo pirkią įsileisti—bijojo. Kad taip buvo, iš dalies kaltinti reikėtų ir buvęs stud. A. T., kuris, rodos, atkalbinėjo, sakydamas, esą tokie sutikimai yra uždrausti. Jo, kaip pamokyto, žmonės ir paklausė. *Disnų Žvejys.*

Vielionys, Daugėliškio valsč. *Liūdni reiškiniai.* Kol šiame kaime veikė Liet. šv. Kazimiero skyrius, jaunimas veikė vieningai ir pavyzdingai. Dabar jau nebėra vienybės, viešpatauja blogi papročiai: įsigalėjo kortos ir muštynės. Pavyzdžiui, Kalėdų antrą dieną čia buvo vestuvės, kurių metu kilo muštynės. Vestuvės neapsėjo be degtinės (ją pardavinėjo J. R. ir V. R.). Pasigėręs jaunimas pradėjo muštis: vartojama buvo buteliai, stalo kojos ir peiliai. Kaip mušeikos atsižymėjo: Vl. ir J. M. iš Girminių, Vl. G. iš Biečiūnų, V. Š. iš Čverako ir vielioniškiai: L. Š., J. R, J. R., E. R. Buvo supiaustyti peiliais Vl. M., J. M. ir Vl. G. Vienas jų mirė Švenčionių ligoninėje, kiti dar gydosi.

Gaila, kad mūsų jaunimas nemeta tų biaurių papročių ir užuot kultūringai leidęs laiką, atima vienas kitam gyvybę ir sėdi kalėjime.

Pažįstamas.

Suvalkų apskr.

Burbiškiai, Krasnavo valsč. Šiame kaime yra per 40 ūkininkų. Jaunimo irgi yra nemažas skaičius. Išskiriant kelis peilininkus, jis yra susipratęs.

Kalėdų antrą dieną burbiškiečiai norėjo surengti lietuvišką vakarą. Ėmėsi darbo su visa jaunuoliška energija. Bet vakaras neįvyko. Administracinė valdžia nedavė jiems leidimo.

Gruodžio 28 dieną du šio kaimo jaunuoliai, Šatkauskas Juozas ir Jonušis Albinas, grįždami iš vestuvių, buvo Paliūnėlių kopistų sulaikyti ir nuvaryti į „stražnicą".

Jonušis Albinas buvo paleistas, o Šatkauskas Juozas buvo nuvarytas Punskan, kur iš jo buvo paimtas pasas ir surašyta jam protokolas už tai, kad jis pase lietuviškai savo pavardę pasirašęs. *Girdėjęs.*

KRONIKA

Įteikta pataisyti Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos įstatai

Vilniaus Vaivadijos įstaigai sugrąžinus pataisyti naujai steigiamos Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos įstatus ir pareikalavus, kad įstatus pasirašiusiųjų steigėjų tarpe nebūtų kun. K. Čibiro ir kun. K. Pukėno, pats įstatų taisymas ir naujų steigėjų rinkimas sklandžiai eiti negalėjo. Pagaliau sausio 16 d. įvykusiame steigėjų susirinkime galutinai buvo susitarta ir pririnkta nauji draugijos steigėjai. Sausio 18 d. įstatai vėl įteikti Vilniaus Vaivadijos įstaigai patvirtinti.

Įstatus pasirašė: mgr. Adomas Juškevičius, inž. Motiejus Kraužlys, inž. Jonas Pajaujis, kun. Aleksandras Mikaila, inž. Jonas Jankauskas, mgr. Vincas Martinkėnas, red. Vincas Žilėnas, inž. Mykolas Čibiras, red. Augustinas Burokas, kun. Zenonas Butkevičius, mgr. Barbora Kraužlienė, mokyt. Marė Lemešytė, mgr. Viktoras Dasys, mgr. Elena Horodničiūtė ir mgr. Stasė Taškūnaitė.

Naujas Lietuvių Mokslo D-jos valdinis kuratorius

Praėjusiame „Aido" numeryje įdėta žinia apie trijų uždarytų lietuviškų draugijų valdinio kuratoriaus adv. Vilianovskio pasitraukimą (o gal ir atstatymą) pasitvirtina. Uždarytųjų Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos ir Vilniaus Švietimo „Ryto" Draugijos valdiniu kuratoriumi vietoj adv. Vilianovskio jau esąs paskirtas Juozas Prokapčuk'as, o Švenčionių Švietimo „Ryto" Draugijos—kažkos Švenčionių apskrities storastijos valdininkas.

Naujas Lietuvių Mokslo Draugijos ir Vilniaus „Ryto" Draugijos valdinis kuratorius pareigas jau yra perėmęs. Sausio 16 d. abu kuratoriai buvo Vilniaus „Ryto" Draugijos laikomoje Vytauto Didžiojo gimnazijoje ir vienas kito žinion perdavė tos gimnazijos inventorių.

Pas mus buvo atsilankę

Sausio 17 d. į „Aido" redakciją buvo atsilankę du lietuviai kauniečiai: poetas Sirijos Gira ir stud. Vytautas Slavinskas, kurie į Vilnių buvo užsukę grįždami iš Varšuvos.

Nauja lietuviška prekybos įmonė

Šiomis dienomis Vilniuje (Ad. Mickevičiaus g-vė 31) pradės veikti A. Valačio knygų ir rašomųjų dalykų krautuvė.

Kiek teko patirti, krautuvė turės didelį pasirinkimą įvairių naujausių lietuviškų knygų ir rašomosios medžiagos dalykų.

Brandos egzaminai

Sausio 16 d. Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje prasidėjo brandos egzaminai. Juos laiko tie mokiniai, kurie pernai yra neišlaikę gimnazijos baigimo 8-nių klasių brandos egzaminų.

Rašomuosius egzaminus pradėjo laikyti 11 mokinių. Šie egzaminai truks iki sausio 21 dienos. Sakomųjų egzaminų laikas dar nenumatytas.

Egzaminų komisijos pirmininkas paskirtas Mokyklų Kuratorijos atstovas p. Pozniak.

„Lietuviško Baro" byla

Šiomis dienomis Vilniuje Miesto Teisme buvo svarstoma pernai vasarą sukonfiskuoto „Lietuviško Baro" byla. Jo redaktorius inž. M. Kraužlys buvo kaltinamas, kad buvo parašęs ir įdėjęs į „Lietuvišką Barą" (Nr. 8) straipsnį „Kultūriniai kaimo rūpesčiai". Teismas red. inž. M. Kraužlį nuteisė trijų savaičių sąlyginiu areštu ir 30 auks. piniginės baudos.

Nuteistasis apeliavo Apygardos Teisman.

„Naujieji Žodžiai"

Nesant nuolatinio Vilniaus krašto lietuvių jaunimui skiriamo žurnalo, vis tebeleidžiami vienkartiniai jaunimui skiriami žurnalai. Šiomis dienomis Vilniuje išėjo iš spaudos vienkartinis žurnalas „Naujieji Žodžiai". Jo leidėjas red. Augustinas Burokas.

Buvo amatininkų susirinkimas

Sausio 15 dieną įvyko Vilniaus Lietuvių Amatininkų Draugijos narių eilinis susirinkimas. Jame buvo dvi paskaitos: inž. M. Kraužlio tema „Pinigo istorija" ir kun. K. Pukėno „Organizacijos reikšmė amatininkams".

Po paskaitų buvo diskusijos.

Numarintos bylos

Praėjusiais metais beveik visą vasario mėnesį buvo daroma Vilniaus lietuvių M. Šlapelienės knygyne krata. Buvo ieškoma draudžiamos literatūros. Po kratos iš knygyno buvo paimta du sunkvežimiai visokių lietuviškų knygų, laikraščių, žurnalų ir kt. spausdinių. Knygyno sandėlis su likusiomis knygomis ir laikraščiais užantspauduota.

Ryšium su tuo praėjusių metų vasarą Dr. J. Šlapelis ir M. Šlapelienė buvo ištardyti. Jie buvo kaltinami, kad laikę ir pardavinėję draudžiamąją lietuvišką literatūrą ir tuo ruošę dirvą atplėšti Lenkijos valstybės dalį. Po tardymo knygyno savininkams uždrausta buvo iki teismo iš Vilniaus išvažiuoti.

Dabar tenka sužinoti, kad sausio 17 d. Šlapeliai yra gavę teismo pranešimą, kad dėl stokos nusikaltimo įrodymų, prokuroro siūlymu, jų byla esanti numarinama.

Tačiau, kada bus sugrąžinta literatūra ir kada bus nuimtos nuo knygyno sandėlio antspaudos, pranešimo dar negavo.

Taip pat nuo praėjusių metų vasario mėnesio dar tebėra užantspauduotas ir E. Rastenytės knygyno sandėlis.

Taip pat tenka sužinoti, kad yra numarintos bylos uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos pirmininkui kun. dr. A. Viskantui ir uždarytos Liet. Šv. Kazimiero Draugijos sekretoriui R. Bagdonui. Kun. dr. A. Viskantas buvo tardomas ir kaltinamas deviziniu nusikaltimu, kad iš Kauno Tautosakos Muziejaus vadovybės gaudavęs pinigų ir juos sumokėjęs už perrašytą ir tam muziejui nusiųstą tautosakos medžiagą. R. Bagdonas laukė bylos už paimtas pas jį praėjusių metų vasario mėn. lietuviškas knygas ir liet. žurnalus.

Romuviečių susirinkimas

Sausio 21 d. (šeštadienį) bus „Romuvos" klūbo narių eilinis susirinkimas, kuris įvyks savo buveinėje 19 val. *Valdyba.*

Redakcijos atsakymai

Įžeistajam. Iš tamstos atitaisymo matyti, kad tamsta esi geras žmogus ir pavyzdingas lietuvis. Tačiau įdėti negalime, nes toje korespondencijoje tamstos pavardė nebuvo minima. Tam korespondentui mes sakome tamstos žodžiais: „Lai Dievas tau atleidžia už padarytą kvailybę".

Iksui. Kai kurių kitų įdėti negalėsime. Bet gerai padarėte, kad ir jūs atsiuntėte. Būdami Vilniuje, užeikite į redakciją.

Vietiniam. Praneškite tikslų rinkimų kalendorių ir paaiškinkite, kada buvo įteikiami kandidatų sąrašai, skundas ir kt. Tuomet bus aišku, ar žiūrint iš formalės kertės yra teisinio pagrindo apeliuoti aukščiau.

Lietuvos Skautų Sąjungos vadovai

Lietuvos Skautų Sąjungos Šefas Respublikos Prezidentas Antanas Smetona paskyrė ir patvirtino skautų s-gos tarybos pirmininku—vyr. sktn. Dr. J. Alekną, tarybos pirmijos nariais: Dr. D. Zaunių, sktn. Dr. A. Jušką, vyr. sktn. V. Arminaitę ir vyr. sktn. plk. M. Kalmantą; skautų brolijos vadu — vyr. sktn. plk. J. Šarauską; skaučių seserijos vade — vyr. sktn. dr. K. Žilinskienę; skautų brolijos garbės gynėju—vyr. sktn. A. Gabrėną; skaučių seserijos garbės gynėja—sktn. A. Šenbergienę.

KARAS KINIJOJE

Japonai pradėjo eiti priekin ir stumti kiniečius toliau į vakarus. Mūšiai prie Hankau ir Kantono pasibaigė japonų laimėjimu. Jie dabar artinasi prie aukštumų, kuriose yra įsistiprinę kiniečiai. Kiniečiai, buvę lygumoje prieš tas aukštumas, nesuspėjo laiku pasitraukti ir apie 3000 jų pateko į japonų rankas.

KARAS ISPANIJOJE

Nacionalistai užėmė Taragoną sausio 15 d. apie vidudienį. Vyriausybininkų pasipriešinimas buvo nežymus. Nedelsdami nacionalistai išsiuntė priešakines kariuomenės dalis į rytus, Barcelonos pusėn. Išsiųstoji kariuomenė įsistiprino už 10 kilometrų nuo Taragonos, prie kelio į Barceloną. Podraug buvo išsiųsti lėktuvai susekti, kas dedasi priešo pusėje. Iš lėktuvų buvo pastebėta, kad keliais į Barceloną skubiai traukiasi vyriausybininkų kariuomenė, lydima virtinės vežimų ir sunkvežimių. Tai padrąsino nacionalistus ir jie pasilsėję leidosi paskui vyriausybininkus. Prie Barcelonos jie artinasi trimis kryptimis; priešakinės dalys jau turi apie 60 kilometrų kelio į Katalonijos sostinę.

Vyriausybininkai skubiai ruošiasi ginti Barceloną. Sumobilizuota dar dviejų metų atsarginiai ir pradėta mokyti moters, kurios pavaduotų paimtus kariuomenėn vyrus.

Vyriausybininkų vadovybė mėgina išaiškinti, kodėl jiems nepasisekė sulaikyti nacionalistų. Nacionalistai esą turi daugiau artilerijos ir lėktuvų, o vyriausybininkams šios rūšies ginklų trūksta.

Didžiausias miško gaisras

Praėjusią savaitę Australijoje kilo nepaprastai didelis miško gaisras. Kadangi dabar Australijoje yra dideli karščiai, tai gaisras plėtėsi nepaprastu greitumu ir jo jokiu būdu negalima buvo sulaikyti.

Telegramų pranešimu, iki šiol sudegė 7000 kvadratinių mylių miško, kiek tame plote buvo kaimų ir miestelių, viskas supleškėjo baisiose liepsnose. Gaisro metu žuvo apie 200 gyventojų.

Neskaitant žmonių aukų, gaisras padarė apie 3 milijonus dolerių nuostolių.

Gaisras pavyko užgesinti tik tuomet, kai pradėjo lyti smarkus lietus.

Neramumai Palestinoje

Arabų sukilimas Palestinoje vis dar siaučia visu smarkumu. Anglų kariuomenė paskutinę savaitę sustiprino savo veiklą. Suėmimai nesiliauna, koncentrinė stovykla pilna arabų, teismai veikia be paliovos ir siunčia sukilėlius į kalėjimus ilgiems metams, mirties bausmė vis dažniau taikoma. Arabų tarpe visa tai kelia tik dar didesnį nepasitenkinimą ir bruzdėjimą.

Po paskutinių masinių suėmimų ir po 6 mirties sprendimų Jeruzalėje nepalanki anglams nuotaika dar labiau pakilo. Anglai pradėjo suimdinėti visus, kas pasirodo mieste be leidimų arba laiko rankas kišeniuose. Omaro šventykloje nelaikomos pamaldos; yra tai savotiškas protestas prieš anglų veiksmus Palestinoje.

Arabai iš kitų kraštų slapta veržiasi Palestinon padėti savo tautiečiams. Anglai iš savo pusės yra nutarę atsiųsti dar daugiau kariuomenės ir sustiprinti įgulas didesniuose miestuose. Palestinoje bręsta svarbūs įvykiai, neramumams galo nesimato.

Kiek yra Lenkijoje bedarbių

Šiomis dienomis spaudoje pasirodė oficialių žinių apie Lenkijos bedarbius.

Pagal tas žinias, 1938 metais gruodžio 31 dieną visoje Lenkijoje buvo 455.470 užregistruotų bedarbių (su jų šeimomis yra daug daugiau). Ta proga primenama kad lygiai prieš metus, būtent, 1937 metais gruodžio 31 dieną, Lenkijoje buvo 358.017 registruotų bedarbių. Taigi per 1938 metus bedarbių skaičius Lenkijoje padidėjo 97.453 žmonėmis.

Komunizuoją katalikai

Komunizuojančių katalikų esama, žinia, Prancūzijoje.

Vienas filosofijos profesorius Mentizabala įdėjo į dienraštį „La Croix" (Kryžius) straipsnį, kuriame stengėsi įrodyti, kad tikįs katalikas galįs savo valia palaikyti arba gen. Franko arba vyriausybininkų pusę ir vienai jų savo nuožiūra linkėti laimėjimo. Prieš tokius prof. Mentizabala išrodinėjimus pasisakė vyriausias Vatikano dienraštis „Osservatore Romano", pavadindamas juos apgaulingais, neatskiriančiais pikta nuo gera. Kariaujančių pusių santykis prie tikėjimo, — sako šis dienraštis, — labai skiriasi. Ispanijos nacionalistai užtikrino krikščioniškojo kulto laisvę, paskelbė konstituciją ir grąžino moterystei teises, paremdami juos katalikiškais dėsniais. Tuo tarpu vyriausybininkai žiauriausiai kovoja su tikėjimu ir persekioja tikinčiuosius, predadant dvasiškija ir baigiant eiliniu kataliku.

Straipsnio pabaigoje Vatikano organas smerkia ir tuos, kas nuslepia tiesą ir nepasako, kokiomis priemonėmis Ispanijos komunistai persekioja Bažnyčią.

Italai gaudo talkininkus

Italijos užsienių reikalų ministras Čiano sausio 17 d. išvyko Jugoslavijon į rengiamą ten diplomatams medžioklę. Jis toje medžioklėje ketinąs užtrukti apie 5 dienas.

Min. Čiano apsilankymu Jugoslavijoje susidomėjo kitų kraštų diplomatai ir spauda. Spėjama, kad jis su premjeru Stojadinovičium aptars susidariusią būklę po Čeko - Slovakijos apkarpymo ir stengsis sutaikyti Jugoslaviją su Vengrija.

Į tą pat medžioklę vyksta ir Vengrijos ministras Čaki, vadinas, ir jis susidursiąs su Čiano ir Stojadinovičium. Tai būsianti geriausia proga Čianui taikyti abi valstybes. Reikia pabrėžti, kad Čiano dar ankščiau pradėjęs taikyti Vengriją su Rumunija. Žodžiu, Italijai rūpi Mažąją Antantę visiškai išardyti ir Jugoslaviją su Rumunija įkinkyti į savo politikos vežimą, kaip Vokietijai pasisekė tai padaryti su Čeko-Slovakija ir Vengrija.

Įvairu-įdomu

Kaip dirba pinigų kontrabandininkai

Kadangi pinigų išvežimas į užsienius beveik visose valstybėse suvaržytas, tai paskutiniu metu visur prasidėjo didelė valiutos kontrabanda, kuri šmugelninkams duoda gražaus pelno. Kontrabandininkai sugalvoja įvairiausių būdų. Italų policija pastebėjo, kad iš užsienio įvežama labai daug pašto karvelių. Buvo pastebėta, kad tie karveliai paskui išskrenda atgal per sieną į kaimyninę valstybę. Tas sukėlė įtarimą. Keletas karvelių buvo nušauta ir prie kiekvieno paukščio kojos buvo rasta maži siuntinėliai, kuriuose buvo po 2—3 tūkstantinius banknotus. Tuo būdu kontrabandininkai su pašto karvelių pagalba gabeno pinigus iš Italijos. Austrijoje vienas dvarininkas nuolat pradėjo rengti didelius pasilinksminimus savo dvare, esančiame prie sienos. Pramogų metu jis leisdavo raketas, kurios vis krisdavo į kaimyninės valstybės laukus. Pradėjus sekti, buvo nustatyta, kad dvarininkas raketomis siuntė pinigus į kitą valstybę. Sudėjęs į rutuliuką keletą tūkstantinių, pririšdavo jas prie raketos ir iššaudavo į orą taip, kad raketos kristų kitapus sienos. O ten jau laukė dvarininko sėbrai, kurie surasdavo oro keliu atsiųstus pinigus. Už tą nusikaltimą buvo konfiskuotas visas dvarininko turtas.

Neseniai Vengrijoje buvo išardytas vienas iš apyvartos išimtas geležinkelio vagonas, kuriame rasta slėptuvė, o joje 20.000 kronų svetimos valiutos. Matyti, tuo vagonu kontrabandininkai pergabeno nemaža pinigo, tik paskutinio siuntinio kažkaip nespėjo pasiimti. Čekoslovakijoje neseniai buvo sulimtas vienas pasienio ūkininkas, kuris kasdien vežiodavo mėšlą į kitapus sienos esantį jo lauką. Kai savo mėšlo jis nebeturėjo, pirkdavo iš kaimynų ir vis gabendavo per sieną. Ir čia policija susekė pinigų kontrobandą. Ūkininkas tarpininkavo stambiems šmugelninkams, kurie jo mėšle gabendavo į užsienius auksą. Dviejuose mėšlo vežimuose buvo rasta aukso už 10.000 dolerių.

Vištos deda spalvotus kiaušinius

Stambi paukščių augintojo ferma Ročesteryje, netoli Nau-Jorko surado vištoms lesalą, po kurio jos deda spalvotus kiaušinius. Deda geltonus, raudonus, mėlynus ir net violetinės spalvos kiaušinius. Tokių spalvotų kiaušinių maistingumas esąs nė kiek nemažesnis. Pensylvanijos gi bulvių augintojai išaugina įvairiausių spalvų bulves.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas.** Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius.**